

Степаненко О. І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБЛІКОВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ДОКУМЕНТУВАННЯ

Бізнес в умовах постіндустріального суспільства висуває нові, підвищені вимоги до інформації, що стає поштовхом до перебудови всіх систем, зайнятих її формуванням у різних формах, видах та станах. Визначальне місце в цих змінах займає саме система бухгалтерського обліку, поясненням чому є розвиток інтересів інститутів, що виступають ключовими користувачами облікової інформації. В той же час, зміна принципів економічних основ господарських відносин в Україні обумовлює якісно інший підхід до оцінки економічної інформації підприємства щодо обліку основних засобів, а особливо до порядку документального оформлення операцій пов'язаних з їх наявністю, рухом та експлуатацією.

Бухгалтерські служби господарюючих суб'єктів щоденно обробляють велику кількість документів, але при цьому не завжди мають точне уявлення про їх обсяги, характер, види, властивості, походження, а також про якість зафіксованої в них інформації та ступінь її захисту. Також не завжди відомі та не в достатній мірі досліджуються причини, які впливають на темпи надходження документів, немає достатніх даних про їх взаємний зв'язок між собою. І тому, одним із найважливіших аспектів удосконалення процесу документування основних засобів є належна його організація, яка повинна відповідати основним принципам діючого законодавства, забезпечувати адаптацію облікових даних до існуючих умов господарювання та передбачати потреби широкого кола користувачів у якісній інформації.

Успішне функціонування підприємств у сучасних нестабільних умовах господарювання значною мірою залежить від ефективності інформаційної системи за допомогою якої користувачі інформації задовольняють свої потреби в зменшенні рівня невизначеності щодо об'єктів спостереження. При цьому, найбільш значущою за своєю місткістю є облікова інформація, використання якої дає можливість здійснювати ефективне управління господарськими процесами. Водночас слід зазначити, що на її формування значний вплив мають галузеві особливості діяльності господарюючих суб'єктів, врахування яких дає змогу отримати на «виході» інформаційної системи якісні облікові дані. Обліковий процес слід організовувати на основі інтеграції, щоб усі складові (об'єкти обліку) були взаємопов'язаними між

собою єдиним масивом інформації. Більш того, структура функції обліку повинна бути складовою частиною організаційної структури підприємства.

Для цілей даного дослідження поняття «наука» слід трактувати, як найменування організованої сфери професійної діяльності, метою та результатом якої є система знань про закони об'єктивного світу, методах його пізнання та засобах перетворення. У такому контексті вся облікова наука може бути представлена як інтерпретація тих чи інших аспектів документування господарських операцій, оскільки саме документи є тими найменшими неподільними сукупностями, що виконують у рамках бухгалтерської теорії та практики функції пізнання, опису та перетворення окремих фактів діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Саме з позиції облікової науки таке пізнання простирається від глибинних абстракцій до простіших практичних узагальнень, що є вагомим аргументом щоб підтримати позицію професора М.С. Пушкаря та запровадити термін «інформологія» до цієї сфери діяльності [1, с. 53].

Складність понять «документ» та «інформація» полягає в тому, що їх не можна визначити, виходячи тільки з теорії бухгалтерського обліку. Вони – міждисциплінарні, загальнонаукові. Погляд на облік з такої позиції надає змогу впорядкувати основні функції інформаційної системи та системи управління бізнес-одиницею взагалі. Для досягнення основної мети дослідження необхідно спершу виявити основні інформаційні потреби користувачів, а вже потім – класи інформаційних сукупностей, що здатні такі потреби задовольнити (групи документів). Філософська думка визначає потребу як нестачу чого-небудь необхідного для підтримки основних функцій або внутрішній стимул активності. Тобто, потреба є наслідком цілеспрямованої діяльності. Інформаційна потреба передуює виникненню будь-якої іншої потреби, оскільки досягнення будь-якої мети пов'язане з використанням інформації. Саме інформаційні потреби є особливими у тому сенсі, що:

по-перше, хоча діяльність і є їх вихідним пунктом, вони, в свою чергу, стимулюють нову діяльність;

по-друге, під час задоволення інформаційної потреби об'єкт споживання – інформація, не зникає, а навпаки утворює нові цінності, призначені для використання.

Парафійник Н.І. вважає, що основними елементами, які відображають об'єктивні умови діяльності та побудови її суб'єктивного образу – моделі, є суб'єкт, предмет, мета, засоби та методи [2, с. 3]. Проте в широкому сенсі в якості продукту (результату) діяльності виступають не самі інформаційні об'єкти, а ті соціально-економічні процеси, в реалізації яких використовувались інформаційні об'єкти разом з відповідними інформаційними технологіями. У якості продукту процесу документування документ виступає лише на проміжних етапах, коли предмет діяльності та її результат (продукт) співпадають, тобто коли документ є продуктом діяльності одних учасників та одночасно предметом діяльності інших.

Таким чином, як і будь-яка модель, що носить інформаційний характер, інформаційна потреба, яка формується на стадії побудови ідеального образу, може бути охарактеризована такими основними елементами – суб'єктом, об'єктом, предметом, метою, принципами та засобами. З метою узагальнення обґрунтованих вище теоретичних та філософських положень розроблено концептуальну модель процесу документування інформації про наявність та рух об'єктів основних засобів (рис. 1).

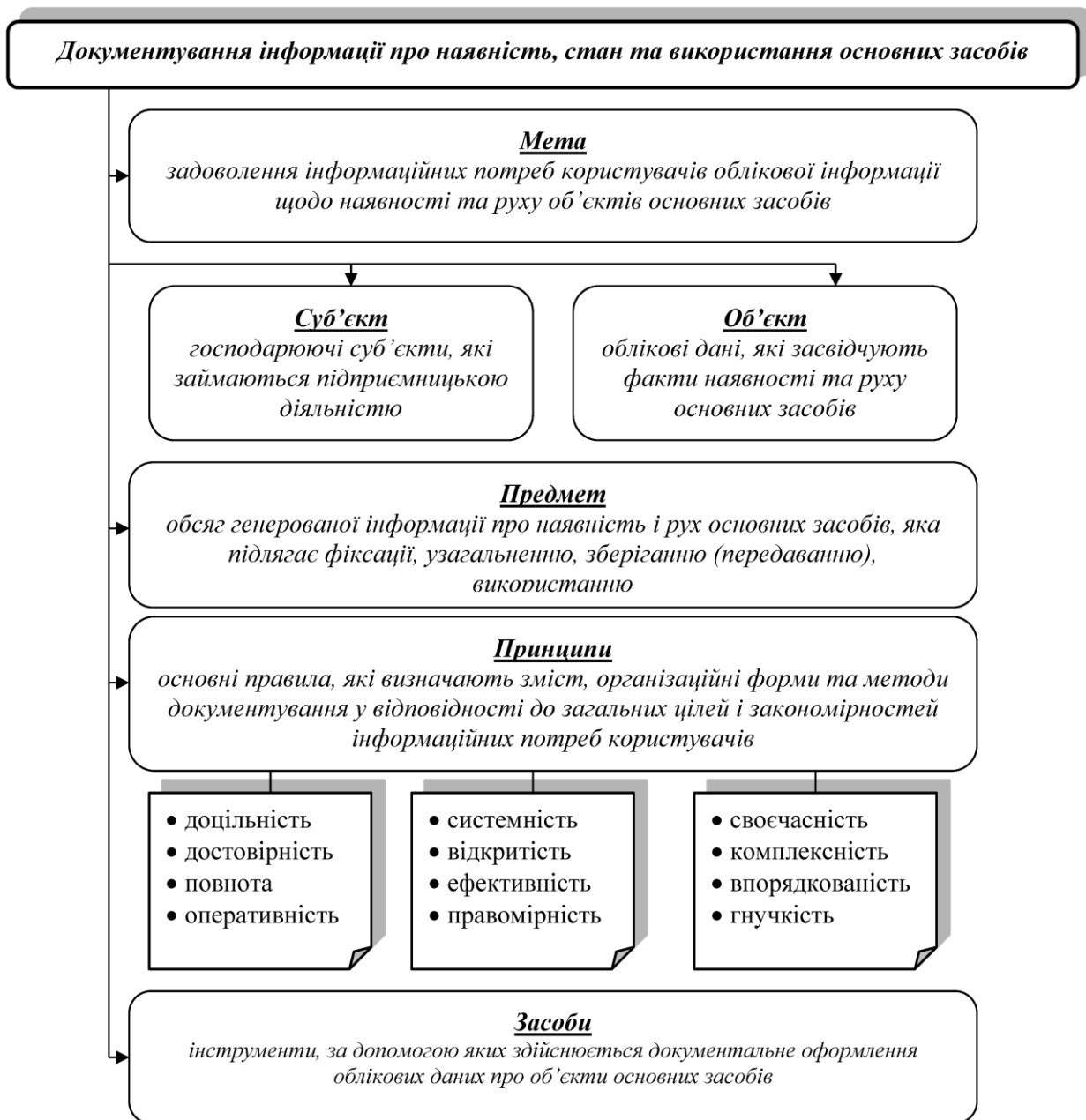

Рис. 1. Концептуальна модель процесу документування облікових даних про наявність та рух об'єктів основних засобів

Джерело: авторська розробка

Найголовнішою перевагою облікової інформації, яка фіксується в бухгалтерських документах, є те, що вона виконує три основні вимоги: тимчасовість, якість і кількість. Саме вони визначають важливість бухгалтерського обліку для інформаційного забезпечення системи управління. Тимчасовість облікової інформації полягає в тому, що збирання та обробка даних відбувається регулярно (у строки фінансової звітності), або епізодично (у разі потреби). Якісний показник говорить сам за себе, адже від нього залежить позитивний результат майбутніх дій керівника. Кількість визначає той обсяг інформації, при якому можна зробити певні висновки або прийняти обґрунтовані рішення. З цього приводу слушною та актуальною є думка відомого вченого П.І. Рейнбота [3, с. 189], який ще в 1866 році зазначив, що «... вимоги, які можна виставити до кожного облікового документу, зводяться до наступного: 1) повнота змісту документу, 2) точність і правдивість даних документів, 3) якість документу та 4) своєчасність документу».

Зазначені вимоги документування до облікової інформації дозволяють відокремити явище (інформаційний аспект) від факту (економічного аспекту) і зосередити увагу бухгалтера саме на явищі. З цього випливає, що входом і виходом бухгалтерської системи є не Дебет і Кредит, тобто не облікові координати, а облікова процедура: вхід – первинні документи (вхідна інформація), вихід – звітність (результативна інформація). При цьому, під результативною інформацією слід розуміти не стільки звітність традиційного обліку, скільки модель, яка дозволяє приймати багатоваріативні управлінські рішення. Тобто, облікова інформація сама по собі є значною цінністю, незалежно від фактів, які вона фіксує.

Аналітичне дослідження руху облікової інформації про об'єкти основних засобів дає підстави стверджувати, що тільки чітко продумана та раціонально організована система інформаційно-аналітичного забезпечення надає можливість користувачам отримувати якісні, своєчасні, повні та достовірні дані. Саме документування є початковим етапом в системі облікового перетворення інформації, а документ – носієм цієї інформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Пушкар М.С. Фінансовий облік у системі управління: монографія / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 178 с.
2. Парафійник Н.І. Документально-інформаційні комунікації [текст]: навч. посіб. / Н.І. Парафійник. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін-т». – Ч. II, 2011. – 52 с.
3. Рейнбот П.И. Полный курс коммерческой бухгалтерии по простой и двойной системам / П.И. Рейнбот. – Том 1. – Часть 1-я (русский свод). – Санктпетербург: Издание В.А. Смирдина, 1866. – 183 с.